

in den naam Gods, des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes veroordeelen wij U, Michael Servet, door dit ons eindoordeel... gebonden te worden en gebracht naar het plaatsje Champel, daar aan een paal bevestigd en levend verbrand te worden samen met Uw boek... tot Uw lichaam asch zal worden zijn... Calvin heeft nog getracht den aard van den doodstraf te veranderen, maar tevergeefs.

De vorm van dit ketterproces is duidelijk: de prediker Calvin klaagt Servet van ketterij aan, houdt toezicht op het proces; de Zwitsersche kerken geven, desgevraagd, hun meening te kennen; de Raad veelt het vonnis en laat het uitvoeren. Valse leeringen verbreiden is een grotere misdaad dan moord, zelfs dan vadermoord, zegt Calvin. En de Staat stelt zijn macht ter beschikking van de Kerk om de zuivere leer te handhaven. Maar ook dit is, evenals de bul van Bonifacius VIII, een episode. De zwaar wil niet heelen.

Vijfde taferel.

Hegel schrijft zijn boek over de filosofie van het recht. Hier wordt de staat gehuldigd als het redelijke bij uitnemendheid. De Staat heeft het hoogste recht tegenover den enkeling, wiens hoogste plicht het is lid, deel van den Staat te zijn. „Het is de gang Gods in de wereld, dat de staat is”, zegt Hegel. Dit staatsabsolutisme van Hegel is verchristianiseerd door Stahl en heeft via Groen van Prinsterer grooten invloed geëxerceerd op de gedachtenwereld dergenen, die in ons goede vaderland verantwoordelijk zijn voor de christelijke politiek. Maar dit tusschen haakjes. Hegel maakt van den Staat de ware Kerk.

Zesde en laatste taferel.

Het nationaal-socialisme dient zich niet alleen aan als een politiek experiment, maar meer nog als een nieuwe religie, die in staat is het leven der menschen zin te geven, die de mythe van het ras en het volksche tot een nieuwe godheid (Barth zegt: tot een nieuwen Allah, wiens profeet Hitler is) heeft verheven, met een uitgebreiden cultus in Nürnberg. De Kerk is in de totalitaire staten eigenlijk een overbodigheid. Daarom wordt de Kerk steeds meer teruggedrongen. Ze kan wel verdwijnen, nu de staat voor een eigen religie zorgt.

Me dunkt —, het is ons nu wel historisch duidelijk geworden, dat hier met recht gesproken kan worden van een zwaar, die niet heelen wil. En het is toch — principieel gezien — zoo eenvoudig! Beide grootheden, kerk en staat bestaan en zijn krachtens den wil Gods. We zullen hier niet te berde brengen, of de staat gerekend moet worden tot de scheppings- of tot de onderhoudingsordinantie Gods. Vast staat: overheid en staat en ook de Kerk, zijn er naar den wil Gods. Waarom moet het dan toch telkens weer botsen? Waarom die de eenen door blijvende spanning tusschen Kerk en Staat? Om twee redenen. Allereerst, omdat de Kerk er telkens weer geen genoeg mee schijnt te kunnen nemen Kerk, d.i. Kerk van Jezus Christus den Gekruisigde, en niet meer dan dat alleen te zijn. Omdat de Kerk, anticipeerend, vooruitlopend op hetgeen God aan de toekomst van Jezus Christus heeft voorbehouden, nu reeds een stukje van het Koninkrijk Gods verwerkt wil zien, en met de handen hier en daar wil tasten, dat Jezus Christus, en met Hem de Kerk, macht heeft. Omdat de Kerk behalve het Kruis telkens gaarne nu reeds de glorie en de macht van de toekomst wil. En de tweede reden is deze, dat de Staat zoo blind en doof is voor het verschijnsel „Kerk”. Zelfs de Staat, die bestuurd wordt door Christelijke magistraten, heeft zoo weinig of geen begrip van hetgeen „Kerk” is. De Staat zal altijd weer geneigd zijn de kerk te zien als een vereniging, een genootschap van gelijkgezinden. En omdat de Staat in dezen zoo blind is, zal hij altijd weer gevaar lopen het eigen recht der Kerk niet te eerbiedigen, maar te schenden. En verder: H. Schlier, G. Dehn en K. Barth hebben het exegetische bewijs geleverd, dat de Bijbel achter de aardse staten engelenmacht zien staan. Staten staan in verbinding met de geestelijke wereld. Engelen zijn schepselen Gods. Maar ze kunnen vallen, en demonen worden. Zoo kan ook de staat, die er is naar den wil Gods, demonisch worden, en naast zich geen kerk meer dullen, ja zelf de kerk willen zijn.

Onze willekeurig gekozen historische taferelen hebben ons duidelijk gemaakt: en de Kerk en de Staat hebben in het verleden gezondigd en zondigen nog dagelijks. Als hier een oplossing is dan is het deze: de Kerk moet alleen maar kerk zijn; de Staat een rechte staat zijn naar Rom. 13. Maar in een bedeeeling, waarin de zonde heerscht en de duivel engelen tot demonen maakt, zal de verhouding van Kerk en Staat wel blijven gelijken op een zwaar, die niet heelen wil.

Natuurlijk gaan we hier niet op in, maar vergenoegen ons met de volgende opmerkingen:

- scheppingsordinantie, die geen onderhoudingsordinantie zijn, kennen we niet;
- de kerk is geen kerk van den Gekruisigde, maar de kerk van den Levende;
- het koninkrijk Gods is geen toekomst-ding;
- wie de glorie van den Christus niet ziet, gelooft Hem niet zoals de bijbel Hem predikt;
- „de staat” is niet blind, maar alleen sommige van zijn representanten of bestuurders;
- „Het exegetisch bewijs” van Schlier, Dehn, Barth is geen „bewijs”; de bijbel ziet engelen niet achter een, maar in alle aardse verbandingen en kringen werkzaam;
- geen enkele zwaar zal in dezen tijd volstrekt willen heelen, ook niet de zwaar der verkeerde bijbeluitlegging.

Een vraag van dr S. U. Zuidema.

Dr Zuidema handelt in „Geref. Kbl. N.O.I.” over vragen rakende het verband. Hij verwijst daarbij naar enkele uitspraken van prof. dr H. H. Kuyper (Hamabül). We lezen:

Eenmaal gaat Prof. Kuyper nog één schrede verder. Wanneer hij ook een onderscheid maakt niet alleen tusschen het oordeel der liefde van de kerk met oordeel Gods, doch ook tusschen de werkelijkheid en de beschouwing Gods. Hij schrijft n.l. op het eind van z'n studie, dat God alle verbondskinderen, ook de schijngelovigen, de hypocrieten, dus ook hen, die in werkelijkheid niet tot het genadeverbond behooren, beschouwt als zijn kinderen, zijn zonen en dochteren. Hier naderen we dicht aan de grens van een goddelijk „alsof”, waarbij kwalijk van een oordeel der liefde, die immers slechts bij feilbare menschen bestaan kan op de wijze, zoals het hiervoor werd uiteengezet, sprake kan zijn, maar waarbij Verbondsbeschouwing van Gods zijde wordt verondersteld, welke met de genadige uitverkiezing van Gods zijde, d.i. met de ware verbondsgemeenschap van Gods zijde, geen verband houdt. De vraag mag gesteld, of, bij deze leer van het genadeverbond, nog wel gezegd mag, dat het genadeverbond in wezen samenvalt, met de uitverkiezing, doch dat enkel het genadeverbond uitwendig zichtbaar niet samenvalt met de uitverkiezing. Is 't niet zoo, dat veeleer gezegd moet, dat volgens deze leer het genadeverbond volgens een bepaalde verbondsbeschouwing — bij — God niet samenvalt met de uitverkiezing, terwijl ditzelfde verbond in waarheid door God identiek gesteld wordt met de uitverkiezing? Past 't in dezen gedachtegang niet, om te zeggen, dat b.v. Ezaü in waarheid door God nimmer in het genadeverbond werd opgenomen, terwijl hij nochtans (niet naar het feilbaar oordeel der kerk, doch ook) naar Gods beschouwing er wel toe behoorde?

Het komt ook mij voor, dat deze opvatting met zichzelf in strijd komt. Alweer een vermaning tot voorzichtigheid.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Aangenomen naar:

Langeslag: Cand. W. Vreugdenhil te Rotterdam.
Ooltjesplaat: Cand. H. L. v. d. Linden, Amsterdam.

Bedankt voor:

Mussel: Cand. W. Vreugdenhil te Rotterdam.

Afscheid van:

Ambt Vollenhove: H. Post. Tekst: 1 Cor. 15:57 en 58.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Rozenburg: Cand. M. van der Klis te Gouda.
Wormerveer: Cand. M. v. d. Klis te Gouda.

Aangenomen naar:

Broek op Langendijk: Cand. D. Biesma Jr te Groningen.
Noordeloos: Cand. R. Slofstra te Drachten.

Bedankt voor:

Almelo, Dokkum, Rijnsburg en Steenwijk: Cand. R. Slofstra te Drachten.
Franeker, Gouda en Zwaagwesteinde: Cand. D. Biesma Jr te Groningen.

Generale Synode der Geref. Kerken.

(Van onzen Synode-verslaggever.)

De Generale Synode der Geref. Kerken, die 29 Aug. a.s. te Sneek zal aanvangen, zal door de volgende buitenlandse afgevaardigden worden bijgewoond:

Prof. S. du Toit van Potchefstroom en Ds W. J. Snijman van Ventersdorp, namens Die Geref. Kerk van Zuid-Afrika;
Dr Henry Beets en Ds I. v. Dellen van Grand Rapids, namens de Christian Reformed Church in Noord-Amerika;
Prof. G. D. Henderson van Aberdeen, namens The Church of Scotland;
Ds M. Stegenga uit Amerika, namens The Ref. Church of America.

Ds C. Mak.

Naar wij vernemen is Ds C. Mak, predikant bij de Geref. Kerk van Medan, met verlof in het vaderland gearriveerd. Zijn adres is tot 1 Sept. a.s.: Schiedamschedijk 108 te Rotterdam en nadien: Prins Hendriklaan 4 te Zeist.

Voor onze Zeevarenden.

Het Gereformeerd Comité Handelsmarine heeft in de Generale Synode, te houden te Sneek, de hieronder volgende voorstellen ingezonden:

a. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden in het algemeen.

Het Comité Handelsmarine verzoekt Uwe vergadering, voor de geestelijke verzorging der zeevarenden op de koopvaardij en bij de kustvaart, Deputaten te benoemen, en hen op te dragen dit werk met kracht ter hand te nemen. Voorts hun arbeid in de liefde en de belangstelling en de offervaardigheid der kerken aan te bevelen. Ten slotte hen te machtigen voor dit doel jaarlijks een collecte bij de kerken te mogen houden.

b. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden in Nederland.

Het Comité verzoekt Uwe vergadering, de te benoemen deputaten op te dragen, zich in verbinding te stellen met een der Geref. Kerken in onze groote havensteden, teneinde over te gaan tot het beroepen van een predikant speciaal voor de geestelijke verzorging der zeevarenden van Gereformeerden huize hier te lande.

c. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden in Danzig en Gnydia.

Het Comité verzoekt Uwe vergadering, de te benoemen deputaten op te dragen alle stappen te doen, die noodig zijn, om mogelijk te maken, dat een predikant kan uitgezonden worden, voor het werk in Danzig en Gnydia, waar niet alleen 6000 Nederlandsche zeevarenden geestelijk verzorgd dienen te worden, doch ook de mogelijkheid bestaat, eventueel kerkinstelling onder het oog te zien.

d. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden in België.

Het Comité verzoekt Uwe vergadering, de te benoemen deputaten op te dragen, zich in verbinding te stellen met de Geref. Kerk van Antwerpen en die kerk te verzoeken zich te belasten met de geestelijke verzorging der zeevarenden van Nederlandsche nationaliteit, die de Belgische havens bezoeken, en zoo noodig de kerk van Antwerpen met inlichting, raad, advies en voor zoover noodig ook met geldelijke steun ter zijde te staan.

e. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden in Engeland.

Het Comité verzoekt Uwe vergadering, de te benoemen deputaten op te dragen, zich in verbinding te stellen met de Geref. Kerk van Londen, teneinde de mogelijkheid der geestelijke verzorging der in Engeland komende zeevarenden van Nederlandsche nationaliteit onder het oog te zien.

f. Voor de geestelijke verzorging der zeevarenden op Curaçao.

Het Comité verzoekt Uwe vergadering, de te benoemen deputaten op te dragen, zich in verbinding te stellen met de Geref. Kerk van Den Haag-West, teneinde met haar te overwegen de mogelijkheid van uitzending van een tweede kracht naar Curaçao, teneinde de geestelijke verzorging van de zeevarenden in deze belangrijke haven met meer kracht aan te vatten.

g. Het Comité benoemt de bds Ds J. Versteegh en Ds J. Kremer resp. als afgevaardigden, om indien noodig en gewenscht de door Uwe vergadering te benoemen Commissie, ter behandeling van dit verslag, mondeling verder in te lichten.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Noordeloos, G. Lans te Huizen.
Saaksum: G. J. Paul, cand. te Assen.
Vorchten: Th. Frederikse, cand. en hulpred. aldaar.
Vroomshoop: J. H. Tammens te Parrega (toez.).

Aangenomen naar:

Beets en Oudendijk (N.-H.): H. J. Witkop Jr te Norg (Dr.).
Vorchten: Th. C. Frederikse, cand. en hulpred. aldaar.

Bedankt voor:

Gouderak: P. P. J. Monster te Aalborg en Heesteren.
Nieuw-Amsterdam: J. F. L. A. Becht te Warns.

Intrede te:

Nieuw Buinen: Cand. St. P. Nijdam. Tekst: 2 Cor. 5:19-21.
Oosthem (Fr.): Cand. W. G. v. d. Ree. Tekst: 2 Petr. 1:19.
Schingen: J. R. J. Schut. Tekst: Gen. 1:26a.

Overleden:

A. de Visser te Apeldoorn, emer. pred. te Groningen, 68 jaar.

Wilt ge meepraten . . .

over de kerkelijke vraagstukken van vandaag?

Laat U dan vooraf op bevattelijke en objectieve wijze voorlichten door het pas verschenen boek van den heer A. JANSE

RONDOM DE REFORMATIE

Een studie, die alle vraagstukken waar heden meeningsverschillen over bestaan behandelt, en het doet op zoodanige wijze, dat iedere gereformeerde het begrijpen kan.

Het boek is goed uitgevoerd, bevat 176 pag. en kost in mooien sterken band slechts f 2,— (ingen. f 1,50).

Te verkrijgen bij Uw boekhandel of rechtstreeks te bestellen op postrekening nr 36000 van de Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

Met enkele dagen verschijnt:

CHRISTUS EN DE WERELD

door

Ds S. G. DE GRAAF

INHOUD: I. De Occu-

menische Beweging. II. Levenswaardering. III. Kerk en Evangelisatie. IV. Stanley Jones en het communisme. V. Genade en Natuur. VI. Christus en de Overheid. VII. Kerk en Staat.

Een belangrijk werk over verschillende vraagstukken inzake kerk en maatschappij.

Prijs f 1.75 - Geb. f 2.40

IN ELKEN BOEKHANDEL

Utg. J. H. Kok N.V. Kampen

Halvo-Guldens-Editie

Uitgave: MAZIK'S Uitg. Bureau

ROTTERDAM - Giro: 1308.66

Verschenen:

C. Olevianus. De Bediening van het Genadeverbond.

Binnen enkele dagen verschijnen:

Z. Ursinus. Kerk en Uitverkiezing.

G. Vos. De Verbondaleer in de Geref. Theologie.

Elk deel 50 ct. Alom in den Boekhandel verkrijgbaar.

VOOR DE JONGELINGSVEREENIGING

Het Vereenigingsleven in de 50e eeuw

tweede druk

SAAMENSTRAAK VOOR 12 PERS. Prijs f 0.30 - per 12 exx. f 3.—

Verkrijgbaar bij den boekhandel en bij de uitgeverij

Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes

Belangwekkende Series Predikatiën.

van den bekenden Amsterdamschen predikant Ds S. G. DE GRAAF zullen binnenkort in den handel worden gebracht. De prijs van deze, in sierlijke bandjes gebonden predikaties is per serie van 12 preken f 1,50.

Bestellingen worden reeds nu ingewacht bij Uw boekhandel of rechtstreeks bij de Uitgevers:

Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes

postrekening nr 36000.

Medev.
Rott.
Dum.
Da.
Kool.
Sch.
Rott.
kamp.
Gron.
Dr. I.

Alle
Prof.

INHOUD:
rijken de
Math.
VIII. De
verbonds
Artikel
misleider
kant Arg
XII. — J
ratuur en
wenyrag
Boekbes
Bijlage:

„Het kon

De H.
Roomscl
Koninkr
doopers
dat het
harten.
trale in
Melanch
brengt:
Christus
non con
ita regn
ficare, c
invocant
telijk is
hand d
aardsch
genen di
Geen aan
doopers
dat is te
Bij L
schen ha
den pau
water e
overweg
schelijke
ches ist
ein and
hören m
Jesum
zooverre
ling van
Luther
het Roo
wereldbe
tuur en
terrein
krijgt de
tekenis
regeerin
en de w
Luther
zaken, c
het Neo
nen. Da
beperkt
ninkrijk
komt Lu
het punt

1) Mel
2) Wei
3) Do
4) Van
p. 16.